

Biedrība „homo ecos:” īsteno Eiropas Sociālā fonda līdzfinansētu projektu „Nevalstisko organizāciju administratīvās kapacitātes stiprināšana jautājumos, kas saistīti ar līdzdalību politikas plānošanā un ieviešanā par atkritumiem kā izmantojamiem resursiem”.

Projekta mērķis: Paaugstināt biedrības “homo ecos:”, sadarbības partneru un Latvijas nevalstisko organizāciju administratīvo kapacitāti, zināšanas un līdzdalību politikas plānošanas un ieviešanas un lēmumu pieņemšanas procesā, sekmēt nevalstiskā sektora sadarbību un pozitīvās pieredzes pārņemšanu jautājumos, kas saistīti ar atkritumiem kā izmantojamiem resursiem.

Projekta mērķa grupas – biedrības “homo ecos:” biedri, sadarbības partneru organizāciju biedri, NVO atbalsta centri Latvijā.

Ārvalstu prakses izpēte

Projekta ietvaros tika veikta ārvalstu prakses izpēte par atkritumu apsaimniekošanu, atkritumu kā resursu izmantošanu un NVO lomu atkritumu apsaimniekošanas jomā, t.sk., sadarbību ar valsts un pašvaldību institūcijām un iedzīvotājiem. Ārvalstu prakses piemēri izmantoti arī projektā izstrādāto vadlīniju NVO kampaņu īstenošanai atkritumiem jomā izstrādē.

Zemāk apkopoti piemēri no Itālijas, Beļģijas, Slovākijas, Spānijas un Lielbritānijas.

Luka un Kapanori, Itālija

Luka (Lucca) un Kapanori (Capannori) ir nelielas pilsētas centrālajā Itālijā, Lukas provincē. Savukārt Lukas province, kurā dzīvo aptuveni 400 tūkstoši iedzīvotāju, atrodas Toskānas reģionā. Reģioniem Itālijā ir liela autonomija un Toskānas reģions ir viens no tiem, kas ir pieņēmis sabiedrības līdzdalības likumdošanu, dodot sabiedrībai plašākas tiesības līdzdarboties būtisku normatīvo aktu izstrādē.

Toskāna ir viena no turīgākajām Itālijas provincēm, līdz ar to arī mājsaimniecību patēriņš un ar to saistītais radīto sadzīves atkritumu apjoms ir salīdzinoši augsts. Radīto sadzīves atkritumu daudzums Toskānā ir nepilni 700 kg uz vienu mājsaimniecību gadā, bet vidēji Itālijā tikai 550 kg. Taču atkritumu otrreizējā pārstrāde Toskānas reģionā ir salīdzinoši attīstītāka kā citus Itālijā.

Kapanori pašvaldība savā teritorijā cenšas ieviest dažādas inovācijas vides problēmu risināšanā. Tā iestājas pret ūdens resursu privatizāciju un uzskata to par sabiedrisko resursu (*public good*); popularizē atjaunojamus energoresursus, piemēram, saules enerģijas izmantošanu elektroenerģijas ieguvē; atbalsta vietējo lauksaimniecības produktu tirdzniecību. Taču vislielākais progress ir sasniegts tieši atkritumu apsaimniekošanas jomā. Kapanori ir pirmā pašvaldība Itālijā, kas izstrādājusi bezatkritumu stratēģiju, kas paredz būtiski samazināt radīto atkritumu apjomu un to ietekmes uz vidi. Šo mērķi pašvaldība ir apņēmusies sasniegt līdz 2020. gadam. Šo iniciatīvu aizsāka par vides jautājumiem atbildīgais mēra kabineta loceklis un tā tika veidota ļoti atvērta, tās dažādajos plānošanas un īstenošanas posmos iesaistot plašu sabiedrību.

Šai stratēģijai ir trīs galvenie stūrakmeņi:

- **atkritumu samazināšana** ietver tādas kampaņas kā, kompostēšana, zaļais iepirkums, atteikšanās no pudeļu ūdens un krāna ūdens popularizēšana, piena un mazgāšanas līdzekļu pildīšana atkārtoti lietojamajos traukos, pilsētas svētki bez plastmasas vienreiz lietojamajiem traukiem, atkārtoti lietojamo un kompostējamo autiņbiksesu popularizēšana;
- **atkārtota lietošana** ietver pasākumus, lai radītu preču apmaiņas tirgu;
- **atkritumu otrreizējā pārstrāde** paredz ieviest atkritumu šķirošanas konteinerus visā pašvaldības teritorijā.

2004 – 2005. gadā pašvaldība sadarbībā ar vietējām brīvprātīgo organizācijām uzsāka plašu informatīvo kampaņu, laiicinātu atkritumu otrreizēju pārstrādi. Tajā laikā tikai 37 % no radītajiem atkritumiem tika otrreizēji pārstrādāti. Taču 2013. gadā šis rādītājs jau bija 85 %. Līdz 2010. gadam šķīrotā atkritumu savākšanas sistēma bija ieviesta visā Kapanori. No 2005 – 2013. gadam par 39 % bija samazinājies kopējais mājsaimniecību radītais sadzīves atkritumu apjoms no 1,92 uz 1,18 kg dienā. Šajā laika posmā nešķīrotu atkritumu apjoms tika samazināts no 340 uz 150 kg uz vienu cilvēku.

Šī iniciatīva aizsākās kā plašs protests pret atkritumu sadedzināšanu, kas Itālijā ir plaši izplatīta. Taču sākotnēji iedzīvotāji jaunus pašvaldības plānus atkritumu šķirošanā neatbalstīja, jo nevēlējās lauzt ierasto praksi. Veiksmīgās kampaņas īstenošanā būtisku lomu devušas vietējās organizācijas - Associazione per Lammari, Legambiente, Centro culturale di Tassignano, skolas un *second-hand* aktīvisti, kuras ne tikai izplatīja informāciju par atkritumu šķirošanas nepieciešamību, bet arī tīri praktiski sākotnēji palīdzēja, piemēram, iedzīvotājiem nogādājot šķīrotu atkritumu maisus. Arī pati pašvaldība

plānotās politikas izmaiņas vairākkārt apsprieda ar iedzīvotājiem dažādos sabiedriskos forumos.

Pašvaldība arī apgalvo, ka kopumā jaunā atkritumu apsaimniekošanas politika pašvaldībai dod aptuveni 2 miljonus EUR ietaupījumu gadā, atkritumu apsaimniekošanas nodokļu ietaupījumos un papildus ieņēmumos no otrreizēji pārstrādājamo atkritumu realizācijas.

Tagad Kapanori piemēram seko vairāk kā 200 pašvaldības Itālijā. Tostarp arī provinces galvaspilsēta **Luka**, kas ir vēsturiska pilsēta ar nepilniem 90 tūkstošiem iedzīvotāju. Arī Luka darbu pie atkritumu šķirošanas un bezatkritumu stratēģijas uzsāka gadsimtu mijā.

Pašlaik pašvaldībā atkritumi tiek šķiroti četrās frakcijās:

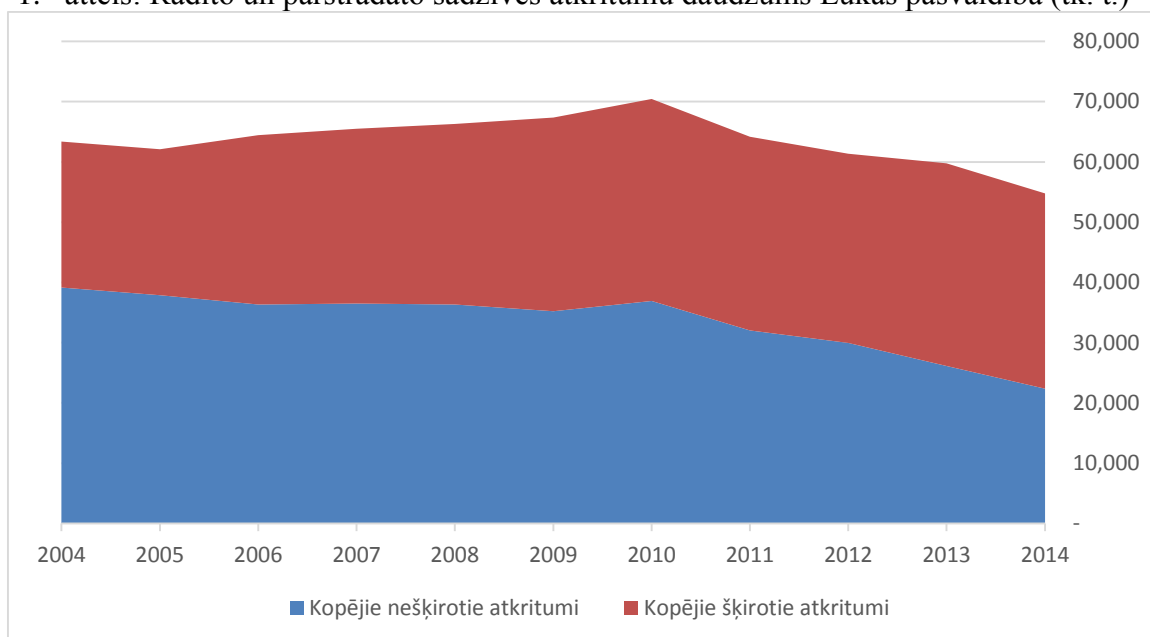
- papīrs un kartons (50 l konteineri);
- bioloģiski noārdāmie dārza un virtuves atkritumi (35 l konteineris);
- multimateriāli, kuros iekļaujas plastmasas iepakojums, alumīnijs, tetrapakas, polistirols un stikla iepakojums (25 l konteineri);
- nešķirotie atkritumi (25 l konteineris).

Ar apsaimniekošanu nodarbojas pašvaldības izveidots uzņēmums, kurš māsaimniecībām ir piešķīris četrus konteinerus – pa vienai katrai atkritumu grupai. Noteiktās dienās šie konteineri tiek izlikti mājas priekšā, kur tos iztukšo atkritumu apsaimniekotājs. Līdzīgi arī uzņēmumiem ir piešķirti šķirošanas konteineri, taču tiem ir cits atkritumu savākšanas grafiks. Pašlaik šādā veidā tiek savākti 60 % visu radīto atkritumu. Taču tuvākajā nākotnē ir plāns šo apjomu palielināt.

Pie lielākām daudzdzīvokļu mājām ir arī 250 l konteineri, kuri izmantojami tikai tās mājas iedzīvotājiem. Pašvaldībā izveidoti arī 6 šķirošanas laukumi, kur ikviens var nodot bīstamos un lielgabarīta atkritumus. Vairākos no šiem punktiem notiek arī preču labošana un atjaunošana, ko veic brīvprātīgie. Savukārt tālāk vēl funkcionējošās preces ir pieejamas maznodrošinātajiem vai par nelielu samaksu tiek pārdotas interesentiem. Cilvēki, kas nodod savus atkritumus šķirošanas punktos saņem punktus, kurus tālāk var izmantot, lai saņemtu atlaidi atkritumu apsaimniekošanas maksai. Tādejādi motivējot cilvēkus vairāk šķirot. Savukārt bāzes apsaimniekošanas maksa tiek aprēķināta atkarībā no māsaimniecības lieluma – dzīvojamās platības kvadrātūras un iedzīvotāju skaita tajā.

Lukas vēsturiskajā centrā atkritumi tiek savākti maisos agri no rīta, lai netraucētu tūristiem un satiksmei šaurajās ielās. Četrās vietās ir izveidoti arī pazemes konteineri, kur iedzīvotāji var nodot savus sašķirotos atkritumus. Savukārt privātmājās dzīvojošie var izmantot 660 l kompostētājus. Notiek arī plaša sabiedrības informēšana par atkritumu samazināšanas un šķirošanas nepieciešamību un to, kā to pareizāk darīt. Ja iepriekš Luka spēja nošķirot tikai 50 % radīto atkritumu, tad ar jauno pieeju atkritumu šķirošanas ir palielinājusies līdz 85 %.

1. attēls: Radīto un pārstrādāto sadzīves atkritumu daudzums Lukas pašvaldībā (tk. t.)

Ieviešos minētos pasākumus Lukas pašvaldībā no 2011. gada ir izdevies samazināt kopīgo radīto atkritumu apjomu, bet atkritumu pārstrādes apjomi ir auguši visus pēdējos 10 gadus (skat. 1. attēlu). Lukā atrodas makulatūras pārstrādes rūpnīca, kuri tiek nodota savāktā makulatūra. Savukārt multimateriāli tiek transportēti uz kaimiņos esošo Kapanori, kur tie tiek pāršķīroti un tālāk realizēti pārstrādātājiem.

Flandrija, Beļģijā

Beļģijā flāmu apdzīvotajā reģionā Flandrijā dzīvo aptuveni 6,2 miljoni iedzīvotāju. Flandrija ir kļuvis par lāpnesi atkritumu apsaimniekošanas jomā Eiropā. Ieviešot dažādas politikas iniciatīvas un īstenojot sabiedrības kampaņas, ir panākts, ka trīs ceturtdaļas reģionā radīto sadzīves atkritumu tiek pārstrādāti, lietoti atkārtoti vai kompostēti. Tāpat Flāmiem ir izdevies arī apturēt radīto atkritumu apjoma pieaugumu, kas kopš 2000. gada turpina pamazām samazināties. Tādējādi Flandrija ir viens no retajiem reģioniem ES, kur izdevies atsaitīt ekonomisko izaugsmi no radīto atkritumu apjoma pieauguma.

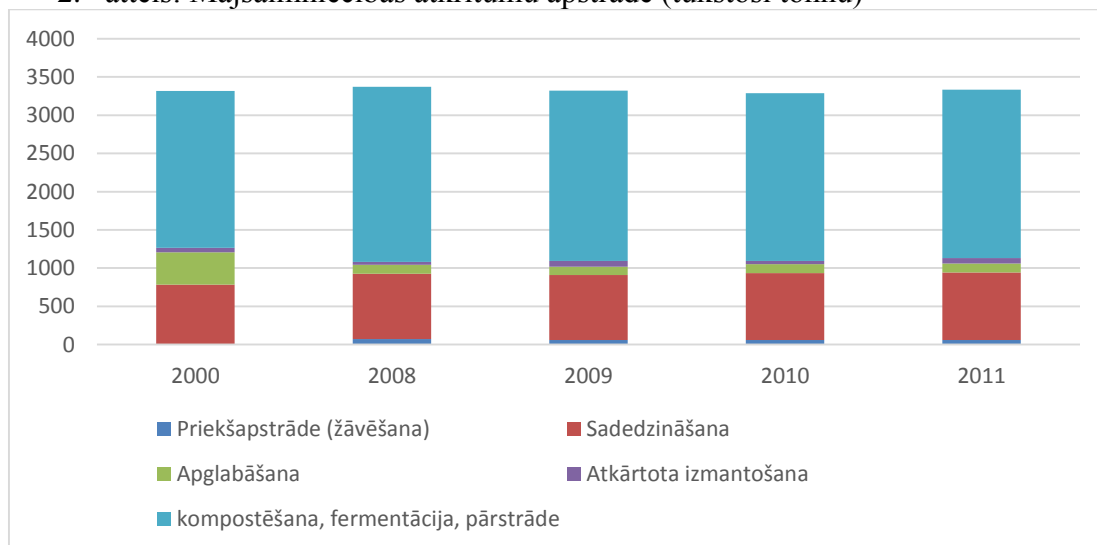
Atkritumu apsaimniekošanas politika Flandrijā darbojas jau kopš 1981. gada, kad tika pieņemts pirmais atkritumu apsaimniekošanas plāns. Kopš tā laika regulāri ar vairāku gadu intervālu atkritumu apsaimniekošanas politika tiek atjaunota. Laika gaitā šīs politikas uzsvāri ir mainījušies no atkritumu apglabāšanas uz otrreizējo pārstrādi un tagad arī atkritumu apjoma samazināšanu. Galvenās politikas rīcības ir bijušas:

- atkritumu šķirošana to rašanās vietā;
- otrreizējās pārstrādes un kompostēšanas subsidēšana;
- atkritumu radīšanas ierobežošana.

Lielākā daļa pašvaldību ir apvienojušās, lai kopīgi organizētu atkritumu šķirošanu un vākšanu. Taču apsaimniekošanā tiek izmantotas dažādas pieejas, sākot ar šķirotu atkritumu konteineru un laukumu izveidi un beidzot ar ielas konteineriem un paplašināto ražotāju atbildību – preču atpakalpieņemšanu.

Pirmie plāni bioloģiski noārdāmo atkritumu šķirotai savākšanai aizsākās 1991. gadā. Šo atkritumu apsaimniekošanai tika izveidots kooperatīvs. Tā uzdevums ir veicināt bioloģiski noārdāmo atkritumu apjoma samazināšanu un kompostēšanu un sertificēt radīto kompostu. 2010. gadā Flandrijā darbojās 35 komposta laukumi un 29 anaerobās fermentācijas iekārtas kopā pārstrādājot nepilnus 2 miljonus tonnu bioloģiski noārdāmo atkritumu (t.sk. arī notekūdeņu) gadā. Nepilni 330 tūkstoši tonnu komposta tika realizēti tirgū.

2. attēls: Mājsaimniecības atkritumu apstrāde (tūkstoši tonnu)

Avots: OVAM, <http://www.milieurapport.be/en/facts-figures/environmental-themes/waste/>

Kompostēšanā iesaistās arī mājsaimniecības - aptuveni 2 miljoni cilvēku Flandrijā veido kompostu savās mājās. Par bioloģiski noārdāmo atkritumu savākšanu mājsaimniecībai gadā ir jāmaksā 40 EUR, taču tiek veikti arī izglītojoši pasākumi, skaidrojot

kompostēšanas nepieciešamību un to, kā pareizi kompostēt. Šādas apmācības ir izgājuši vairāki tūkstoši cilvēku.

Lai novērstu atkritumu noglabāšanu un sadedzināšanu kopš 2000. gada valdība ir ieviesusi ierobežojumus šīm darbībām, aizliedzot apglabāt nešķirotus atkritumus, otrreizējai pārstrādei derīgus un sadedzināmus atkritumus, kā arī medicīnas atkritumus. Tika pieņemts aizliegums arī sadedzināt otrreizēji pārstrādājamus atkritumus un nešķirotus atkritumus. Tāpat tika ieviesti arī paaugstināti nodokļi par atkritumu apglabāšanu un sadedzināšanu.

Pašvaldības arī apņēmas īsteno virkni pasākumu atkritumu apjoma samazināšanai un pārstrādei, piemēram, veikt regulāras kampaņas atkritumu apjoma samazināšanai, nodrošināt tehnisko un finansiālu palīdzību iedzīvotājiem atkritumu apjoma samazināšanai, otrreizējai pārstrādei un kompostēšanai, īstenot īpašas kampaņas, piemēram, skolās.

Reģionālā valdība no savas puses savukārt pašvaldībām nodrošināja subsīdijas šo kampaņu īstenošanai (2009. gadā tās sastādīja 5,5 miljonus EUR). OVAM arī subsidē *second-hand* veikalus.

Palárikovo, Slovākija

Palarikovo pašvaldība atrodas 80 km uz austrumiem no Slovākijas galvaspilsētas Bratislavas un netālu no rajona centra Nové Zámky. Pašvaldībā dzīvo nepilni 5000 iedzīvotāju un cilvēku skaits vienā mājsaimniecībā ir vidēji 2,7. Divas trešdaļas šo iedzīvotāju dzīvo privātmājās un viena trešdaļa 34ās daudzdzīvokļu blokmājās.

Atkritumu apsaimniekošanas jautājums Palarikovo aktualizējās 1999. gadā, kad vecā atkritumu izgāztuve, pēc stingrāku vides normatīvu ieviešanas valstī, bija jāslēdz. Tāpēc pašvaldībai nācās izšķirties vai teritorijā radušos atkritumus transportēt uz kaimiņu poligonu, kas saistīts ar augstākām transportēšanas un noglabāšanas izmaksām, vai samazināt noglabājamo atkritumu daudzumu, uzsākot kompostēšanas un atkritumu šķirošanas programmas.

Lai izprastu situāciju, pašvaldība veica virkni pētījumu. Tika noskaidrota radīto atkritumu morfoloģija – 30 % visu radīto atkritumu pēc svara bija bioloģiski noārdāmie atkritumi; 25 % PET pudeles; 15 % papīrs un 5 % stikls. Šie visi ir otrreizēji pārstrādājami atkritumi. Pašvaldība arī noskaidroja, ka lielākā daļa iedzīvotāju, neskatoties uz veiktajiem izglītošanas pasākumiem, neizmantoja pašvaldībā esošo atkritumu šķirošanas infrastruktūru. Līdz ar to pašvaldība secināja, ka atkritumu šķirošanai ir liels potenciāls, bet lai to īstenotu ir jārada sistēma, kas ir cilvēkiem saprotama, viegli īstenojama un būtiski nesadārdzina atkritumu apsaimniekošanu un ir lētāka par atkritumu noglabāšanu.

2000. gadā pašvaldība uzsāka sabiedrības informācijas kampaņu par bioloģisko atkritumu kompostēšanu mājsaimniecībās. Iedzīvotāji saņēma informāciju par atkritumu kompostēšanu savās pastkastītēs un caur vietējiem masu saziņas līdzekļiem. Iesaistījās arī vietējā vides organizācija „Palárikovská ekologická spoločnosť”, kas iedzīvotājus apgādāja ar bezmaksas kompostēšanas konteineriem un instrukcijām par to, kā tos lietot. Pašvaldība arī iegādājās šķeldošanas iekārtu ar kuras palīdzību smalcināja krūmus un zarus.

Kopš 2002. gada tika ieviesta integrēta atkritumu šķirošanas sistēma. Šķirošana bija paredzēta stiklam, papīram un plastmasas iepakojumam. 2004. gadā darbību uzsāka pašvaldības šķirošanas laukums, kur iedzīvotāji varēja nodot arī dažādus citus atkritumu veidus: kartonu, tetrapakas, dažādus plastmasas izstrādājumus, tekstilizstrādājumus, elektroniku, automašīnu riepas, baterijas, kabeļus, liелgabarīta atkritumus, bīstamos atkritumus un celtniecības atkritumus.

Atkritumu šķirošana tika veicināta arī ar ekonomisko instrumentu palīdzību. Tika noteikta fiksēta atkritumu apsaimniekošanas likme: 7,40 EUR no cilvēkiem, kuri neiesaistās atkritumu šķirošanā, un 4,70 EUR no tiem, kuri slēdz līgumu par atkritumu šķirošanu. Tagad, kad 99 % iedzīvotāju ir iesaistījušies sistēmā, tiek pielietots PAYT princips – iedzīvotāji maksā tikai par atkritumiem, kas tiek noglabāti poligonā. Cena par viena 110 litru konteineru izvešanu ir tikai nedaudz lielāka par 1 EUR. Atkritumu apsaimniekošanu veic pašvaldības uzņēmumus un zemās apsaimniekošanas likmes ir iespējamas, jo samazinājies apglabājamo atkritumu apjoms un 50 % no apsaimniekošanas izdevumiem uzņēmums nosedz ar ienākumiem no sašķirotu atkritumu pārdošanas pārstrādātājiem.

Šķirotu atkritumu savākšanai tiek izmantoti speciāli maiši. Līdz ar to sistēmas uzsākšanai nebija nepieciešamas lielas investīcijas un arī iedzīvotājiem šāda pieeja ir ērta, jo sašķirotos atkritumus noteiktos laikos var atstāt vienkārši pie mājas. Vienlaicīgi tiek savākti arī liелgabarīta un elektroniskie atkritumi. Pašvaldībā arī darbojas atkritumu

šķirošanas laukums, bet tas pamatā tiek izmantots, lai iedzīvotāji varētu nodot vēl funkcionējošas lietas, piem. radioaparātus, mēbeles, kas citiem var noderēt.

No iedzīvotājiem savāktie šķirotie atkritumi tālāk pašvaldībā tiek pāršķiroti un realizēti pārstrādātājiem. Atkritumu šķirošanu un kompostēšanu veic arī pati pašvaldības administrācija. Tādejādi iedzīvotājiem tiek rādīts labais piemērs.

Ieviestie pasākumi būtiski samazināja kopējo radīto atkritumu apjomu pašvaldībā un arī samazināja apglabāto atkritumu apjomu - no 1250 tonnām 2000. gadā līdz 330 tonnām piecus gadus vēlāk, kā arī palielināja šķiroto atkritumu apjomu līdz vairāk kā 300 tonnām gadā (skatīt 1. tabulu). Šis radīto atkritumu samazinājumus pamatā bija iespējams bioloģisko noārdāmo atkritumu kompostēšanas ieviešanas rezultātā.

1. tabula – Atkritumu apsaimniekošanas plūsma

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	...	2010	2012
Apglabājamie sadzīves	1250	985	750	550	470	330	...	490	480
Apglabājamie sadzīves atkritumi [kg uz vienu iedzīvotāju gadā]	285	225	171	126	107	75	...	109	109
Apglabājamo sadzīves atkritumu apjoma izmaiņas pret 2000. gadu	0	79%	60%	44%	38%	26%	...	39%	38%
Šķiroto kompostēto atkritumu apjoms [t]	-	-	120	550	750	850	...	800	800

Hernani, Spānija

Gipuzkoa provincē, Basku apdzīvotajos Spānijas ziemeļos dzīvo nedaudz vairāk par 700 tūkstošiem cilvēku. 2002. gadā atkritumu apglabāšanas poligons bija gandrīz piepildīts un pašvaldība piedāvāja būvēt divas jaunas atkritumu sadedzināšanas iekārtas. Tas izsauca plašus sabiedrības neapmierinātību. Lai apturēt šo atkritumu sadedzināšanas iekārtu būvniecību, tika organizētas demonstrācijas, flašmobi un pat referendums, kurā piedalījās 64 % vietējo iedzīvotāju – par sadedzināšanas iekārtu būvniecību tika nodota tikai viena balss. Neskatoties uz to, valdošā koalīcija turpināja virzīt uz priekšu vienu no šiem projektiem Zubietas ciematā 10 km no San Sebastian. Tika izsludināts konkurss un apstiprināti projekta īstenotāji. Taču 2013. gadā šī projekta tālāka attīstība tika apturēta pēc vietējām vēlēšanām, kurās uzvarēja opozīcijas partija.

Vairākas pašvaldības nolēma iet alternatīvu ceļu un uzsāka atkritumu šķirošanas, t.sk. kompostēšanas, programmu. Usurbil, kur dzīvo 6000 cilvēku, bija pirmā, kas ieviesa atkritumu šķirošanu un kompostēšanu. Sešu nedēļu laikā viņiem izdevās par 80 % samazināt poligonā noglabāto atkritumu apjomu, bet pirmajā gadā apglabāto atkritumu apjoms tika samazināts no 175 t mēnesī līdz 25 t.

Pēc diviem gadiem (2010. gadā) Usurbil piemēram sekoja Hernani, kur dzīvo nepilni 20 tūkstoši cilvēku. Iedzīvotājiem tika izdalīti šķiroti atkritumu maisi un par pienākumu kļuva atsevišķi šķirot bioloģiskos atkritumus, plastmasas iepakojumu, papīru un kartonu un pārējos sadzīves atkritumus. Stikla iepakojuma savākšanai joprojām tiek izmantoti lieli kolektīvie atkritumu konteineri.

Bioloģiski noārdāmo atkritumu konteineri Hernani un Usurbil pilsētās. (autors: Gipuzkoa Zero Zabor)

Apsaimniekošanu veic pašvaldības uzņēmums un katrai mājsaimniecībai, t.sk. dzīvoklim ir sava individuāla nodoto atkritumu apjoma uzskaite, jo āķi, uz kuriem paredzēts uzkārt atkritumu maisus, ir aprīkoti ar individuālu čipu. Katru dienu tiek savākta cita atkritumu frakcija – pirmdienas papīrs, otrdienās organiskie atkritumi utt. Ja apsaimniekotāji konstatē attiecīgajai dienai neatbilstošu atkritumu sastāvu, atkritumu maiss netiek aizvests, bet mājsaimniecība saņem kā pareizi šķirot. Kolektīvie šķiroti atkritumu konteineri ir tikai stiklam.

Katrā pašvaldībā ir arī atkritumu šķirošanas laukums, kurā var nodot lielgabarīta atkritumus, elektropreces u.c. atkritumus. Lauku teritorijās kompostēšana ir obligāta, bet pārējos atkritumus vai nu savāc maisos pie durvīm, vai īpašnieki nogādā šķirošanas laukumos.

Bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšanai pašvaldība organizē speciālas apmācības un piedāvā bezmaksas konteinerus. Cilvēki, kuri piesakās uz kompostēšanu, saņem 40 % atlaidi sadzīves atkritumu apsaimniekošanas maksai.

Par galveno programmas veiksmes elementu tiek uzskatīt sabiedrības iesaiste un komunikācija. Divus mēnešus pirms tika ieviesta jaunā sistēma pašvaldības organizēja sanāksmes, kur skaidroja nepieciešamību ieviest atkritumu šķirošanu, ja nevēlamies atkritumu dedzināšanas iekārtas. Tika arī izveidotas sabiedriskās komitejas, kuru uzdevums novērot un uzraudzīt programmas ieviešanu. Vietējās sabiedriskās organizācijas, kuras bija pret atkritumu dedzināšanu, iesaistījās kampaņā par atkritumu apjoma samazināšanu un pārstrādi.

2010. gadā Hernani pašvaldībā vidēji mēnesī tika radīti 500 tonnas atkritumu jeb 0,86 kg uz vienu iedzīvotāju dienā, kas bija par 22 % mazāk kā gadu iepriekš. Vēl vairāk (par 60 %) ir samazinājies nešķirotu atkritumu apjoms no 270 kg uz vienu cilvēku 2009. gadā līdz 107 kg 2010. gadā (skat. 2. tabulu).

2. tabula: Atkritumu plūsma Hernani pašvaldībā (kg uz cilvēku gadā)

	2007	2008	2009	2010
Kompostēšana mājās	4,5	5,4	5,7	17,1
Papīrs	41,3	45,5	44,1	44,1
Iepakojums	12,2	14,4	15,8	22,8
Stikls	26,8	25,9	27,2	30,4
Citi atkritumi	43,6	40,5	40,6	27,6
Noglabājamie atkritumi	276	277	269,9	106,7
KOPĀ	404,4	408,7	403,3	296,3
Izmaiņas attiecībā pret iepriekšējo gadu		1%	-1,4%	-26,5%

Hernani popularizēja savu labo piemēru visā provincē un pēc 2013. gada vēlēšanām, kuru rezultātā tika apturēta inseneratora būvniecība, atkritumu šķirošana un kompostēšana tiek ieviesta arī citās provinces pašvaldībās. Katrā pašvaldībā, kas pielieto 0 atkritumu stratēģiju, izveidota arī sabiedriskā komiteja, kas uzrauga stratēģijas ieviešanu.

Londona, Lielbritānija

Pārtikas atkritumu samazināšana un efektīva apsaimniekošana kļūst arvien aktuālāka un aktuālāka visā pasaulē, bet jo īpaši lielajās pilsētās. Īpaša uzmanība šo atkritumu apsaimniekošanai tiek pievērsta Londonā.

Viens no šādiem veiksmīgiem projektiem ir bijusi kampaņa „Mīli pārtiku – neciet atkritumus” (*Love Food - Hate Waste*), kas no 2012. gadā oktobra līdz 2013. gada martam tika īstenot vairākās Lielbritānijas pašvaldībās, tai skaitā Rietum Londonā. Projekta laikā pārtikas atkritumu tika samazināti par 14 %. Projekta īstenotāji aprēķinājuši, ka Londonā katru gadu tiek izmestas aptuveni 890 tonnas pārtikas atkritumu no kuriem 560 tonnas iespējams novērst. Šo atkritumu apsaimniekošana izmaksā 60 miljonus EUR gadā, bet patērētāji šīs pārtikas iegādei gadā iztērē nepilnus 2 miljardus EUR.

Kampaņas ietvaros Londonā notika virkne publisku pasākumu un mediju kampaņa, ar reklāmām aicinot cilvēkus samazināt pārtikas atkritumus. Kampaņas laikā 800 cilvēki izgāja pārtikas gatavošanas kursus, kuru galvenais uzdevums bija pārtikas atkritumu samazināšana, vairāk kā miljons cilvēku tiks iesaistīti ar sociālo tīklu un masu saziņas līdzekļu palīdzību. Tika noorganizēti 50 vietējie kopienas semināri, kuros piedalījās 900 cilvēku un runāja par pārtikas atkritumu problemātiku.

Vienā no centrālās Londonas mikrorajoniem, Īslingtonā, kur ir liels apdzīvotības blīvums un cilvēki pamatā dzīvo dzīvokļos, pārtikas atkritumi sastāda 30 % no kopējā sadzīves atkritumu apjoma. Pašvaldības mērķis šajā rajonā bija palielināt otreizējās pārstrādes atkritumu apjomu līdz 2020. gadam no 30 uz 50 %. No 2010 līdz 2012. gadam Īslingtonā tika īstenoti divi projekti pārtikas atkritumu apjoma samazināšanai. Šo projektu ietvaros cilvēki tika apgādātas ar 120 un 240 litru bezmaksas organisko atkritumu konteineriem, 5 litru konteineriem un bioloģiski noārdāmiem maisiņiem atkritumu uzkrāšanai mājāsaimniecībā. Iedzīvotāji arī saņēma informāciju par organisko atkritumu dalītas vākšanas nepieciešamību, par to ka šķirot ir vienkārši, konteineri tiks regulāri izvesti, pārtikas atkritumu šķirotas savākšanas vides ieguvumiem un to, kas notiek ar pārtikas atkritumiem, kad tie tiek savākti. Kampaņā iesaistījās 19 tūkstoši mājāsaimniecību. Edmontonas kompostēšanas iekārtā, kur tiek pārstrādāti Īslingtonas organiskie atkritumi, iegūtais komposts tiek realizēts tirgū un arī izmantots Īslingtonas parku un dārzu labiekārtošanā.

Londonas vides organizācija *Sustain* strādāja ar projektu *FoodSave*, kas vērstas uz organisko atkritumu apjoma samazināšanu biznesa sektorā par pamatu ņemot pārtikas atkritumu hierarhiju: samazini, baro cilvēkus, baro dzīvniekus, kompostē un noglabā. Projekta gaitā tika apkopoti vairāki labās prakses piemēri pārtikas atkritumu samazināšanai, sadarbībai ar labdarības organizācijām, kopienas dārziem u.c. iestādēm, kas uzlaboja plānošana, sadarbību un atkritumu poligonos apglabāto pārtikas atkritumu apjoma samazināšanos.

Dažas noderīgas saites:

- <http://www.sustainweb.org/foodwaste/>
- <http://feeding5k.org/businesses+casestudies.php>